

Добровольская Е. В.

Днепропетровский государственный аграрно-экономический университет

РОЛЬ КРЕДИТНЫХ СОЮЗОВ В СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ ОБЩЕСТВ И СТРАНЫ В ЦЕЛОМ

Резюме

Исследовано, что процесс создания финансово-экономических основ местного самоуправления находится в начальном состоянии. Определено, что достичь положительных сдвигов в обеспечении жизнедеятельности сельского населения и развития трудового потенциала можно через создание в сельской местности системы кредитных союзов. Обосновано, что кредитный союз создается на основе объединения граждан по профессиональному, территориальному или иному признаку. Доказано, что управление кредитным союзом осуществляется на демократических началах.

Ключевые слова: кредитные союзы, самообеспечение, территориальные общины, активы, финансовая защита, социальная защита.

Dobrovolska O. V.

Dnipropetrovsk State University of Agriculture and Economics

CREDIT UNIONS IN SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF TERRITORIAL SOCIETIES AND COUNTRY ON THE WHOLE

Summary

It is studied that the process of financial and economic bases of local self-government is in the initial state. It has been determined that to achieve positive changes in the provision of life of the rural population and development of labor potential can be through the establishment of rural credit union system. It is proved that the credit union is created on the basis of the citizens' association for professional, territorial or other conditions. It is proved that the management of the credit union is carried out on a democratic basis.

Key words: credit unions, self, territorial communities, assets, financial protection, social protection.

УДК 336:334.012.82

Іерусалимов В. І.

ПВНЗ «Європейський університет»

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті досліджено поняття «трансформація фінансової системи», розібрано його лінгвістичне походження. Розглянуто сутність трансформації фінансової системи України. Проаналізовано значення цієї трансформації для економіки України. Також визначено проблемні питання процесу трансформації в євроінтеграційних процесах. Розглянуто завдання фінансової системи в процесі її трансформації.

Ключові слова: трансформація, фінансова система, публічні фінанси, кредити, інвестиції.

Постановка проблеми. Фінансова система України функціонує з метою підйому життєвого рівня населення, посилення економічної незалежності, розвитку підприємницької діяльності та підвищення активної участі в міжнародних фінансово-торгівельних розрахунках.

У часи затяжної економічної кризи, для успішного функціонування фінансової системи в майбутньому необхідно продовжити процес трансформації у фінансовому секторі з метою підняття економіки України до країн європейського рівня.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процеси трансформації фінансової системи до європейського рівня, а також проблеми та виклики пов'язані з цим досліджуються у роботах провідних науковців, серед яких варто відзначити доробки С. Науменкової, А. Гриценка, З. Луцишин, Ю. Уманціва та інших [13, с. 8–13; 7; 11; 21 с. 36–40].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Необхідним є дослідження актуальних процесів трансформації фінансової системи України та наведення конкретних прикладів трансформації.

Метою статті є визначення цілей та завдань фінансової системи України у процесі її трансформації відповідно до європейських норм та стандартів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні перетворення в Україні, зокрема у фінансовій сфері, описуються за допомогою термінів «трансформація», «модернізація» та «глобалізація». Ці поняття утворюють своєрідну аналітичну матрицю сучасних перетворень та мають своє смислове навантаження.

Поняття «трансформація» є найбільш загальним та фундаментальним, що найбільше вживається при розгляді цього питання. З лексикографічних джерел нам відомо, що слово «трансформація» латинського походження.

Лексикографічні джерела вказують, що слово «transformation» означає «перетворення, зміна» [16, с. 428]. Таку ж етимологію надає «Українська радянська енциклопедія» [19, с. 329].

На думку С. Єрохіна, трансформація – це зміна структури будь-якого об'єкта в межах самоорганізаційного процесу [8, с. 13].

Л. Чернюк стверджує, що трансформація в контексті перетворення економіки України озна-

чає процес адаптації (кількісного та якісного пристосування) елементів економічних систем на макро-, мезо- й мікрорівнях та їх взаємозв'язків відповідно до закономірностей функціонування та розвитку ринкового господарства, який приводить до формування якісно нової структури [22, с. 252–256].

Під трансформацією фінансової системи слід розуміємо її повне та структурне перетворення, що змінює її функції та організацію фінансової системи шляхом зміни зв'язків та відносин.

Обслуговування міжнародного руху товарів і послуг пов'язана з інвестиціями капіталу та з більшою частиною фінансових потоків, Переміщення капіталів через світові фінансові потоки сприятливо сприяє на національні економічні системи, що вказує на ефективний розвиток економічних глобалізаційних процесів.

Є. Медведкіна, вивчаючи трансформацію фінансової системи відповідно процесів глобалізації, формулює напрям наукового дослідження, сутність якого полягає в розробці науково-методологічних та організаційно-методичних засад визначення глобальних імперативів розвитку світової фінансової системи, що зображено в концепції розвитку світової фінансової системи в умовах глобальної трансформаційної невизначеності.

Є. Медведкіна розглядає глобальну трансформаційну невизначеність як певну дисипативну систему, базисом якої являється еволюційно-діалектичні відносини формування визначальних складових світового фінансового простору, що включає: національні фінансові системи, різнорівневе інституціональне забезпечення, організаційно-функціональні зв'язки тощо.

Завдання трансформації фінансової системи України полягає у забезпеченні власного сталого розвитку, що супроводжується внутрішніми реформами та інтеграції до ЄС.

Такий процес включає в себе повну модернізацію і приведення до європейських стандартів усіх сфер життя, які стосуються системних реформ, зокрема розвитку вільної торгівлі, покращення інвестиційного клімату, та забезпечення боротьби з корупцією [13, с. 8–13].

Останні декілька років стали справжнім випробуванням для фінансової системи України. Фінансова система України, орієнтована на функціонування євроінтеграційних умовах розвитку економіки потребує суттєвої трансформації, що передбачає реалізацію системи взаємопов'язаних заходів, спрямованих на її подальшу розбудову та вдосконалення функціонування всіх її складників: фінансових інститутів, фінансових ринків та систем забезпечення. Необхідність більш повного урахування змін, що характеризують функціонування ринків капіталу на сучасному етапі обумовлено тим, що механізм функціонування світової фінансової системи характеризується надзвичайною складністю та визначається використанням значного переліку нових фінансових інструментів, різноманітністю операцій та швидкістю переміщення капіталу [15, с. 44–56; 14, с. 26–31].

Щодо фінансової сфери, то необхідно відзначити необхідність здійснення низки заходів з метою посилення цільового характеру використання бюджетних коштів, пошуку нових шляхів наповнення бюджету, збалансування державних фінансів, упровадження механізмів з покращення видаткових зобов'язань держави та інше.

Доходні та видаткові інструменти бюджетної політики покликані не лише сприяти покращенню

балансу бюджету, а й упроваджувати нові умови для покращення рівня життєдіяльності громадян та сприяння економічного зростання.

Завдання трансформації фінансової системи України включають також у себе впровадження механізмів переорієнтації бюджетно-податкової політики на допомогу забезпечення державної підтримки різних галузей, що в подальшому зможуть підвищити рівень технічного виробництва, забезпечити зростання продуктивності праці та спроможності конкурувати на світових ринках. Також сюди можна віднести економічно обґрунтоване нарахування тарифів на житлово-комунальні послуги та енергоносії, впровадження механізмів надання адресної допомоги незахищеним верствам населення, отриманням конкурентних переваг на світових ринках, реформування видаткової частини Пенсійного фонду України тощо.

Що стосується забезпечення фінансової стійкості окремих ланок фінансової системи, необхідно відзначити, що в період фінансової кризи у багатьох страхових компаніях депозити знаходилися в банках, які згодом були визнані неплатоспроможними: «Дельта банк», «Інтегралбанк», «Форум», «Реалбанк», «Фінанси та кредит».

Згідно з даними Національної комісії з фінансових послуг, за дев'ять місяців 2015 р. страхові компанії розмістили на депозитах 11,4 млрд грн. Це більше за попередній період, ураховуючи, що страхових компаній стало менше – 368 проти 382. Найбільше свої депозити вони розмістили в державних банках – 3,3 млрд грн, хоча на початок 2015 р. у держустановах було лише 1,7 млрд грн. 80% усіх депозитів розміщені в двадцяти банках. Серед яких лідерами з вкладів є «Ощадбанк», «Укрексімбанк», «Укргазбанк». Невеликі банки на сьогодні перебувають в зоні ризику, так як НБУ виводить такі банки з ринку за один день.

Отже, страхова складова фінансових інституцій для забезпечення власної фінансової стійкості все більше звертається до державних установ і надає перевагу державним облігаціям та іншим механізмам.

Серед проблематики реформування фінансової системи можна також відзначити реформу бюджетної системи. Результатом непродуманої політики в період 2008–2015 рр., що полягала в покриванні дефіциту «Нафтогазу» та незмінності тарифів ЖКГ та інших хибних рішень, стало зростання дефіциту публічних фінансів з 26 до 169 млрд грн.

Що стосується змін у цій галузі, то можна відзначити зменшення дефіциту Міністерством фінансів, і вже у 2015 р. зниження до 2,3% ВВП, порівняно з 4,9% ВВП у 2014 р.

Також до трансформації фінансової системи можна віднести пошук нових джерел фінансових ресурсів в умовах дефіциту бюджетних коштів. Для України, перш за все, це розширення інвестиційних ресурсів в країні шляхом залучення нових кредитних коштів від наших міжнародних партнерів.

У процесі трансформації бюджетної системи також важливе місце посідає реформа в податковій та митній сферах. Насамперед необхідно завершити реформування Державної фіскальної служби. У листопаді 2015 р. Кабінет Міністрів України удвічі скоротив кількість регіональних управлінь ДФС, що дало змогу майже на 17 тис. зменшити кількість співробітників податкових органів.

Крім того, потрібно реформувати Офіс великих платників податків. Він має бути укомплектований найкращими фахівцями, яких мають

наймати за принципом створення нової поліції, тобто «з нуля».

Ще необхідна автоматизація максимальної кількості бізнес-процесів у роботі митної та податкової служб. Така автоматизація потребує коштів і значних витрат на придбання обладнання та розробку чи закупівлю ПО.

Наразі Міністерство фінансів України проводить переговори з урядами іноземних держав щодо надання Україні технічної допомоги (не грошима, а технікою, програмним забезпеченням та спеціалістами) щодо цього питання.

Необхідно також відзначити такий важливий крок на шляху до трансформації фінансової системи України, як посилення контролю за цільовим використанням бюджетних коштів збільшення фінансової прозорості та підзвітності органів влади шляхом запровадження міжнародних стандартів у систему оцінювання та статистики.

Парламент повинен посилити відповідальність за невиконання Закону України «Про відкритість використання публічних коштів», а також прийняти законопроект, який допоміг би реалізації стратегії розвитку державних банків,

Підвищення стандартів корпоративного управління державними банками та незалежності їх корпоративного управління від політичного впливу необхідно для успішної реалізації цієї стратегії.

Необхідно доопрацювати методики моніторингу та оцінювання виконання бюджетних та державно-цільових програм, зробивши акцент на досягненні завдань цих програм по суті, а не формально, повноцінно запустити програмно-цільовий метод.

Щодо формування держбюджету та структура його видатків, то необхідно насамперед змінити терміни затвердження бюджету.

Згідно з Бюджетним кодексом України, у березні Кабінет Міністрів України повинен ухвалити проект основних напрямів бюджетної політики на 2017 р., побудований на попередньому прогнозі економічного й соціального розвитку на 2017 р., та основні макропоказники на 2018–2019 рр.

При цьому необхідно створити чіткі правила бюджетного процесу для його ключових учасників,

а саме формування прозорого та відкритого шляху обговорення бюджетної політики – від етапу проектування бюджету до звіту про його виконання, що визначає чітку роль законодавчого органу.

Щодо ефективного функціонування фінансової системи, точніше, публічних фінансів, то необхідно підлагоджувати новий механізм, який буде функціонувати завдяки новій правовій базі, що дасть можливість перерозподілити фінансові потоки для збільшення результативності та скорочення видатків [21, с. 26–40].

Щодо послаблення податкового тиску, то тут можна відзначити компромісні кроки в оподаткуванні аграріїв.

До 1 січня 2016 р. аграрії залишали ПДВ собі в повному обсязі. МВФ від самого початку звернув увагу, що така практика неприпустима, і рівність податків не передбачає преференцій для якоїсь галузі. Тим більше в країні з дефіцитним бюджетом і трильйонним держборгом. Проте зовсім відмовитися від пільг так і не змогли. Знайшли компроміс – виробники зерна й технічних культур віддають бюджету 85% суми ПДВ, а 15% можуть використовувати у власних цілях. Решта – 50/50. У найбільш привілейованому становищі опинилися тваринники, вони можуть залишати собі 80% суми податку.

Головною та стратегічною метою трансформації фінансової системи України має стати формування фондового ринку, який повинен функціонувати як ефективний механізм залучення та перерозподілу капіталів в українській економіці та стимулювати внутрішню інвестиційну активність і зміцнювати позиції країни на світовому ринку капіталу.

Також необхідно забезпечити інтегрування ринків облігацій як частини фондового ринку. Ринок облігацій має виступити тим механізмом, який допоможе здійснити перехід коштів між національними ринками країн світу. Інтеграційні процеси, що стосуються українського ринку облігацій, носять перманентний характер і ведуть до формування його нових якісних параметрів.

Висновки. Отже, в Україні почали формуватися нові підходи до трансформації фінансової системи та розуміння завдань з адаптації цієї системи до світових викликів.

Список літератури:

1. Большая экономическая энциклопедия / под ред. Н. Дубенюк. – М. : Эксмо, 2008. – 816 с.
2. Большой экономический словарь / под ред. А. Азрилиян. – 5-е изд., доп. и перераб. – М. : Институт новой экономики, 2002. – 1280 с.
3. Большой юридический словарь / под ред. А. Сухарева, В. Крубачих. – 2-е изд., доп. и перераб. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 703 с.
4. Бурцев В. Основной конкурентный потенциал страны-системы в условиях финансовой транснационализации / В. Бурцев // Финансовый менеджмент. – 2001. – № 6. – С. 3.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / за ред. В. Бусел. – К. : Ірпінь ; ВТФ «Перун», 2003. – 1425 с.
6. Вовченко Н. Факторы развития и современные тенденции глобализации / Н. Вовченко, Н. Фадеева // Финансовые исследования. – 2006. – № 13. – С. 1–22.
7. Гриценко А. Финансово-экономическая архитектура – методологическое основание поиска путей преодоления современного кризиса / А. Гриценко [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ini21.ru/arhiv/2-09/346.php>.
8. Єрохін С. Структурна трансформація національної економіки: теоретико-методологічний аспект / С. Єрохін. – К. : Світ знань, 2002. – 528 с.
9. Зарицький М. Актуальні проблеми українського термінознавства : [підручник] / М. Зарицький. – К. : Політехніка, 2004. – 128 с.
10. Колодко Г. Глобалізація і перспективи розвитку постсоціалістичних країн / Г. Колодко. – К. : Основні цінності, 2002. – 202 с.
11. Луцишин З. Сучасна світова фінансова архітектура: тенденції та суперечності розвитку в умовах глобалізації / З. Луцишин [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://soskin.info/ea/2005/5-6/20050506.html>
12. Медведкіна Є. Імперативи розвитку світової фінансової системи в умовах глобальної трансформаційної невизначеності : автореф. дис. ... докт. екон. наук ; спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / Є. Медведкіна. – Донецьк. : ДонНУ, 2014. – 58 с.
13. Науменкова С. Формування нової фінансової архітектури: основні питання та можливі виклики для України / С. Науменкова // Вісник Національного банку України. – 2010. – № 1(167). – С. 8–13.

14. Науменкова С. Особливості формування сучасної моделі фінансової системи / С. Науменкова, С. Міщенко // Вісник НБУ. – 2006. – № 11. – С. 26–31.
15. Науменкова С. Сучасна модель фінансової системи: порівняльний аналіз основних підходів / С. Науменкова, С. Міщенко // Фінанси України. – 2006. – № 6. – С. 44–56.
16. Сліпушко О. Тлумачний словник чужомовних слів в українській мові / О. Сліпушко. – К. : Либідь, 1999. – 562 с.
17. Стельмащук А. Державне регулювання економіки : [навч. посібник] / А. Стельмащук. – Тернопіль, 2009. – 362 с.
18. Стукало Н. Фінансова глобалізація: сучасні тенденції розвитку та висновки для України / Н. Стукало // Прометей : регіональний збірник наукових праць з економіки / Донецький економіко-гуманітарний інститут МОН України, Інститут економіко-правових досліджень НАН України. – Вип. 2(17). – Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2005. – С. 41–44.
19. Українська радянська енциклопедія : в 12 т. – К. : Гол. редакція «Укр. рад. енцикл.», 1984– . – Т. 11. – Кн. 1. – 1984. – 607 с.
20. Українсько-російський словник наукової термінології / за ред. Л. Симоненко. – К. ; Ірпінь : Перун, 2004. – 416 с.
21. Уманців Ю. Модифікація світової фінансової системи в умовах новітніх викликів / Ю. Уманців // Вісник Національного банку України. – 2010. – № 4. – С. 36–40.
22. Чернюк Л. Трансформаційні процеси в економіці України та її регіонах: проблеми та перспективи / Л. Чернюк // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія «Економічні науки». – 2011. – № 1(48). – С. 252–256.

Иерусалимов В. И.

ЧВУЗ «Европейский университет»

ТРАНСФОРМАЦИЯ ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ

Резюме

В статье исследовано понятие «трансформация финансовой системы», разобрано его лингвистическое происхождение. Рассмотрена сущность трансформации финансовой системы Украины. Проанализировано значение данной трансформации для экономики Украины. Также показаны проблемные вопросы трансформации в контексте евроинтеграционных процессов. Рассмотрены задачи финансовой системы в процессе ее трансформации.

Ключевые слова: трансформация, финансовая система, публичные финансы, кредиты, инвестиции.

Ierusalimov V. I.

RNEI "European University"

TRANSFORMATION OF UKRAINE FINANCIAL SYSTEM IN CONDITIONS OF EUROINTEGRATION

Summary

The article research the concept of "transformation of the financial system", dismantles its linguistic origin. It examines the essence of the transformation of the financial system of Ukraine. It is analyzed the importance of transforming the economy of Ukraine. Also it is shown issues of transformation in the context of European integration processes. The problems of the financial system in the process of its transformation are examined.

Key words: transformation, financial system, public finances, loans, and investments.

УДК 336.14

Ізюмська В. А.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ УПРОВАДЖЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Досліджено основні напрями реформування системи місцевих бюджетів в Україні в умовах бюджетної децентралізації та фінансової консолідації. Розглянуто роль місцевих бюджетів як одного з вагомих джерел фінансування соціально-економічного розвитку регіонів України. Проаналізовано один із головних принципів побудови бюджетної системи України – принцип субсидіарності.

Ключові слова: державний бюджет, місцеві бюджети, бюджетна система, бюджетна децентралізація, субсидіарність.

Постановка проблеми. В умовах економічно-фінансової нестабільності розвитку України роль місцевих бюджетів у фінансуванні видатків регіонів з кожним роком підвищується. Місцеві бюджети є найбільшою складовою бюджетної системи держави, вони також займають вагомe місце в перерозподілі валового національного продукту, здійсненні соціального захисту населення, прове-

денні інвестиційної політики та охороні навколишнього природного середовища. Можливість органів місцевого самоврядування формувати місцеві бюджети визначає їх самостійність і, як результат, стимулює господарську діяльність в регіоні, місті дає можливість розвивати його інфраструктуру, розширювати економічний потенціал визначеної території та підвищувати рівень життя населення.